

Osallisuuden tukeminen

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Tanja Hirschovits-Gerz,
YTT sosiaalipsykologi, sh,
JYET,

Hankepäälikkö,
Sosiaaliset innovaatiot
lastensuojelussa SOILA-
koordinaatio, THL

Terveysten ja
hyvinvoinnin laitos

10.6.2024

SOILA –
Sosiaaliset
innovaatiot
lastensuojelussa –
koordinaatiohanke
thl.fi/soila

Euroopan unionin
osarahoittama

S O ! L A

**SOSIAALISET INNOVAATIOT
LASTENSUOJELUSSA**

[Etusivu](#)[Lainsäädäntö](#)[Oikeuskäytäntö](#)[Viranomaiset](#)[Valtiosopimukset](#)[Hallituksen esitykset](#)[Julkaisut](#)[Suomeksi](#)[På svenska](#)[In English](#)

Haku osion aineistosta

Haussa katkaisumerkki *, esim. opintotu* ja takaisinpe*. Laveampi haku tai-sanalla, esim. avopuol* tai aviopuol*. [Katso ohjeet.](#)

Finlex > Lainsäädäntö

Lainsäädäntö

Suomen sähköinen säädöskokoelma sekä ajantasaisten säädösten ja alkuperäisten säädösten kokoelmat.

Osallisuutta
vahvistamassa

- ☐ Ihminen; Perustuslaki
- ☐ Kansalainen; Kansalaisuuslaki
- ☐ Asukas; Kuntalaki
- ☐ **Asiakas**; Sosiaalihuoltolaki, Terveystenhuoltolaki, Laki sosiaalihuollon asiakkaana asemasta ja oikeuksista, Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta
- ☐ Potilas; Laki potilaan asemasta ja oikeuksista
- ☐ Kuluttaja; Kuluttajasuojalaki
- ☐ Ammattilainen: → lait

§ Osallisuuden edistäminen on kirjattu lakiin

- ☐ **Kokemusasiiantuntija**: Kokemusasiiantuntijana ja vertaisena toimiminen - näyttötutkinnon osa osana Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkintoa 2019-

Pirkanmaan maakunta-ohjelma 2022-2025

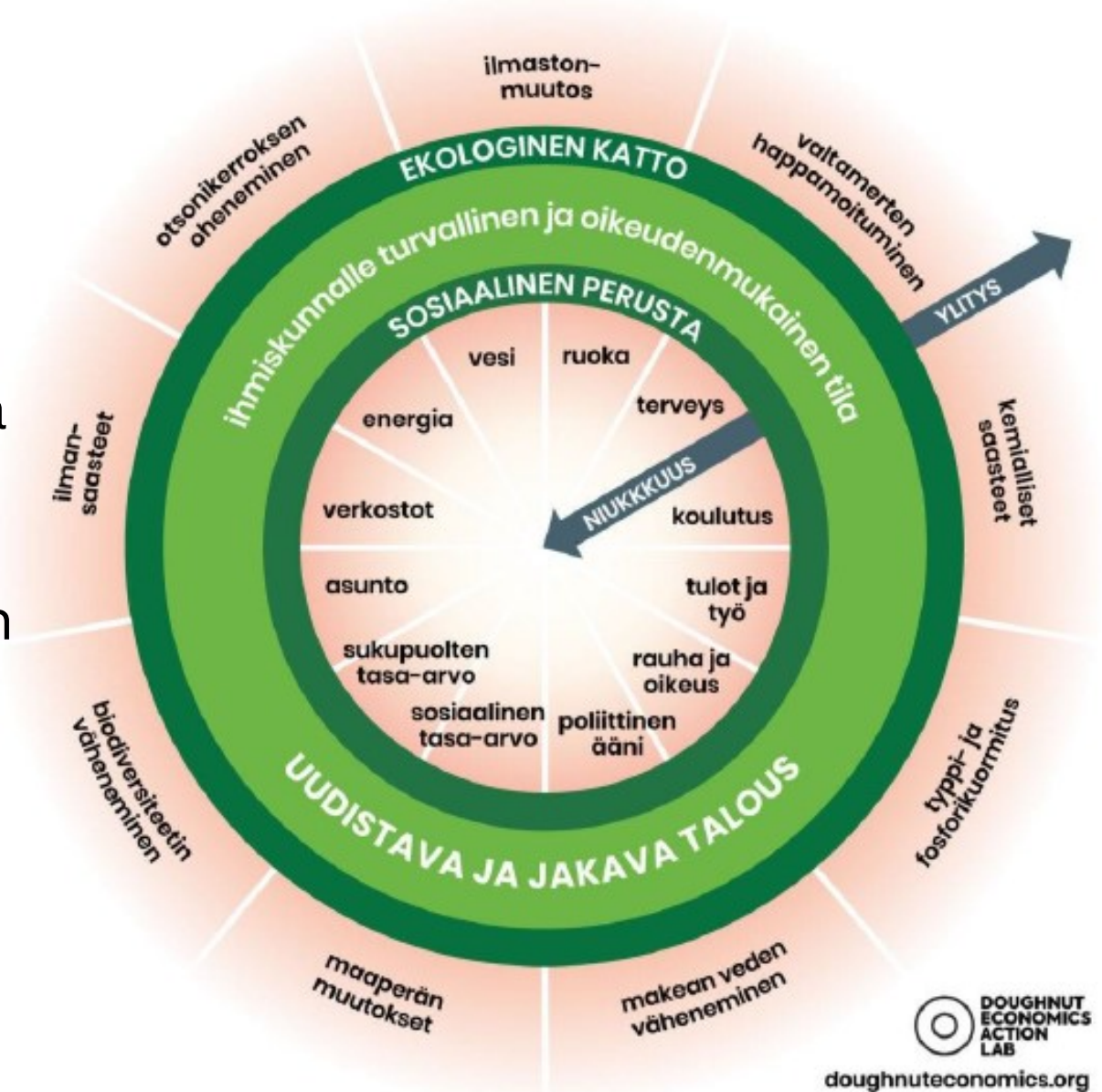
Osallinen ihminen:

- 1.pärjää ja voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, tehdä hyvinvointiaan palvelevia valintoja,
- 2.pääsee osalliseksi yhteisöllisyyden hyvistä puolista ja voi vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin,
- 3.pääsee nauttimaan yhteisesti tuotetusta hyvästä, voi tehdä yhdessä hyvää muille, näyttää osaamistaan ja saada siten arvostusta ja kiitosta.

Lähde: mukailen Sokra-koordinaatio

10.6.2024

DEAL-yhteisön ja Suomen donitsitalous- hankkeen donitsikuva.

SOILA-koordinaatiohanke, THL

Lakipohja
:PL,
KL, LSL,
SHL

**PALVELU-
LUPAUS:
nuorella
on**

turvalli-
nen
koti

turvallinen,
luotettava
aikuinen

toimeen-
tulo

opiskelu
tai
työpaikka

mielekäs
arki,
harrastuks
et

ystäviä
ja
läheisiä

Sijaishuolto
/avohuolto

Toimeentulon, asumisen ja arjen tuki sekä nuoren osallisuuden vahvistaminen

Sujuvat
siirtymät

Perheryh-
mäkoti

Aikuistumisen tuki – julkinen vanhemmuus

Lastensuojelun jälkihuolto -18–23-vuotiaille
Kotoutumisen tukitoimet 18 – 23-vuotiaille

Sujuvat
siirtymät

Palveluiden ja tuen yhteensovittaminen

Muu
asuin-
paikka

Palveluiden välinen yhteistyö ja yhteistyötuotanto

Perhe,
läheiset

Sosiaali- ja
terveys-
palvelut,
kuntoutus

Taloudellinen
tuki ja
taloustaidot

Työn ja
opiskelun
tuki

Hyvinvointi-,
nuoriso-,
kulttuuri- ja
liikuntapalvelut

Kansalais-
toiminta,
vertaistyö

Vanhem-
muuden
tuki

Muut
yhteistyön
pinnat

Nuoria, tukea ja palveluita koskeva tietopohja, sen seuranta, arviointi. Työn ja palveluiden organisointi ja resursointi, palvelukokonaisuuksien ja polkujen hallinto. Ammattilaisten osaamisen varmistaminen

Lakipohja: Substanssilait, ohjeet, suositukset, hyvät käytännöt ja mallit

Osallisuuden kokemus

Osallisuuden kokemusta mittaavan osallisuusindikaattorin tulosten on osoitettu olevan yhteydessä muun muassa koettuun terveyteen ja hyvinvointiin, yksinäisyyteen, taloudellisiin vaikeuksiin, köyhyyteen, koulutusasteeseen ja työmarkkina-asemaan.

Lähde: <https://blogi.thl.fi/miksi-osallisuuden-kokemus-on-niin-tarkea/>

- **Työttömistä** lähes 25 prosentilla ja työkykynsä heikoksi arvioivista 16,7 prosentilla on erittäin heikko osallisuuden kokemus (koko aikuisväestössä 10 %).
- **Kouluterveyskyselyssä** erittäin heikkoa osallisuutta kokevien nuorten osuudet ovat kasvaneet vuosina 2019–2023.
 - Osalla nuorista osallisuuden kokemus heikentyi koronavuosina jopa kaksinkertaisesti ikätovereihin verrattuna.
 - Osallisuuden kokemus heikentyi muita enemmän seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla, vähävaraisten perheiden nuorilla ja oman terveytensä heikoksi kokeneilla nuorilla.
- Eri maista Suomeen muuttaneilla erittäin heikko osallisuuden kokemus on yleisintä muun muassa Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta muuttaneiden keskuudessa.

- Oletko huolissasi
- koulukiusaamisesta?
 - NEET-nuorten määrästä?
 - jengiytymisestä?
 - huumeongelmista?
 - työikäisten uupumisesta.
 - työttömyydestä?
 - yksinäisyydestä?

- Yksilö – yhteisö- ja aluetasolla
- Yksilö- vai yhteisödiagnoosi?
 - Koulu- ja opiskelumaailman sekä työelämän yhteisöt
 - Ryhmytyminen ja yhdessä tekemisen tavat esim. ala-aste, yläaste, toinen aste mm. lupa-paja, lääkis.
 - Päihdekuntoutus yksilönä vai yhteisöinä? Vaihtoehdot?
 - Asuinalueiden viihtyvyys – asukastoiminta
 - Harrastamisen mahdollisuudet vrt. jengiytyminen ja kierteiden katkaisu. Nuorten tuki esim. Icehearts
 - Teinien vanhempien tuki: Kamalat äidit –ryhmä (seurakunta)

➔ Tarvitaan riskiryhmien tunnistamista ja pitkän tähtäimen strategioita.

Koko ekosysteemin kattava toiminta

Asiakkaiden osallisuus palveluiden ja palvelujärjestelmän kehittämisessä

- Kuka on osallinen?
- Mitä jos turvaverkkoa vuotaa? –Ketkä sen korjaavat?
- Kuka /ketkä ovat vastuussa valuvioista?
- Mitkä ovat pahimmat seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

ASIAKKAIDEN OSALLISTUMISEN TOIMINTAMALLI

www.kalviu.fi

MAAKUNTA

PALVELUNTUOTTAJA

Tiedolla osallistaminen, avoin viestintä

ASIAKAS-OSALLISUUS	PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN	PÄÄTÖKSEN TEKO maakuntapäätäjät	STRATEGINEN TASO	asiakas ja henkilöstö KEHITTÄMIS-YHTEISTYÖ	ASIAKAS SOTE-PALVELUTILANTEESSA
OSALLISUUDEN YDIN	- Strateginen johtaminen ja koordinaatio: - asiakasosallisuus - järjestöyhteistyö - Osallistumisjärjestelmä /osallisuusohjelma - Kokemustiedon hyödyntämisen varmistaminen	Huolehtii monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista	- Asiakkaiden osallisuuden tavoitteet määritelty - Asiakkaat ja kokemusasiantuntijat mukana palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa	Asiakas kumppanina: - Tasavertaisuus - Vuorovaikutus - Yhteisen ymmärryksen lisääntyminen	- Vuorovaikutus - Kohtaaminen - Sopiminen - Vastuu
OSALLISUUDEN MUOTOJA	- Yhteiskehittäminen - Digitaaliset alustat - Raadit, kuulemis- ja keskustelutilaisuudet - Kohdennetut kyselyt - Osallistuva budjetointi	Lakisäätelliset: - Vanhus- ja vammaisneuvosto - Nuorisovaltuusto Suora vaikuttaminen: - kansalaisten kohtaaminen - aloitteet Epäsuora vaikuttaminen: - järjestöjen kautta - toimijoiden tukeminen	- Asiakaspalaute - Yhteiskehittäminen - Keskustelutilaisuudet - Asiakasraadit - Asiakkaat arvioijina - Asiakas palvelunantajana	- Yhteiskehittäminen (palvelumuotoilu) - Kehittäjäkumppanuus valmennus - Työpajat - Yhteistyöfoorumit	- Aktiivinen osallistuminen omaan palveluun kyvyn ja halun mukaan - Jaettu päätöksenteko - Sitoutuminen omahoitoon ja palvelusuunnitelmaan
OSALLISUUDEN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSET/VAATIMUKSET	- Osallisuusohjelma - Palvelutuottajan ja osallisuuden koordinaation vastuuttaminen - Järjestöt mukana - Kokemustietovaranto - Asiakastieto päätöksiin - Asiakaspalautejärjestelmä - Toimivat verkkosivut /sähköiset alustat	- Asukkaiden ja kokemusasiantuntijoiden edustajia toimielimissä - Kokemusasiantuntija /asukaspooli - Vuorovaikutus - Avoin valmistelu	- Konkreettinen suunnitelma asiakasosallisuudesta palveluntuottajien järjestämisopimuksissa - Asiakasosallisuusjärjestelmä - Kokemusasiantuntijoita ja vertaistoimijoita hyödynnetty	- Johdon esimerkki - Asiakkaiden ja työntekijöiden yhteiskehittämisvalmennus - Järjestöjen hyödyntäminen	- Asiakas tulee kuulluksi - Mahdollisuus vaikuttaa palveluunsa halutessaan - Oikeus tukihenkilöön palvelutilanteessa

Esim. miksi innovatiivisia hankintoja?

Innokylä,
[Tampereen kaupunki](#)
[Innovatiivinen hankinta](#)

HYÖDYT KÄYTTÄJÄLLE

- osallisuuden vahvistuminen, elämänlaadun paraneminen, tarpeisiin vastaavat palvelut ja ratkaisut

HYÖDYT TILAAJALLE

- ratkaisuja tarpeisiin ja haasteisiin
- kustannussäästöjä ja vastinetta rahalle
- käyttäjätyytyväisyyden paraneminen
- kumppanuuksien rakentuminen
- tietojen ja taitojen karttuminen, yrityksiltä oppiminen
- innostava ja mielekäs hankinnan toteuttaminen

HYÖDYT TARJOAJALLE

- referenssit
- liiketoiminnan kehittyminen
- käyttäjäkokemuksen hankkiminen
- kehitysvaiheessa olevien ratkaisujen testaus
- mahdollisuus kaupallistaa ideoita ja soveltaa tutkimusta
- julkisen sektorin tarpeiden ja haasteiden ymmärtäminen
- tarjontaosaamisen kehittyminen

Ketkä osallistuvat?

HYÖDYT YHTEISKUNNALLE

- julkisten palvelujen parantuminen
- kilpailukyvyn parantuminen
- markkinoiden kehittyminen
- uudet ratkaisut ja palvelukonseptit
- ideoiden välittyminen sektoreiden välillä
- ympäristö- ja sosiaalisten haasteiden ratkominen

SOILA-koordinaatiohanke,
THL

Osallisuus tuottaa hyvinvointia ja taloudellista hyötyä

VAMOS-TOIMINTA

- Rinnalla kulkevalla ja osallisuutta vahvistavalla toiminnalla voidaan saavuttaa toisen asteen tutkinto ja pääsy työelämään
- Yhteiskunnallinen hyöty voidaan mitata myös taloudellisesti.
- Vähemmän palveluiden ja etuuksien tarvetta myöhemmin?
- Työllistymisen kautta tuottavuutta
- Vuonna 2023 Vamos tavoitti intensiivisen valmennuksen piiriin 1891 nuorta ja nuorta aikuista, joista 825 päätti palvelussa. Heistä 51 prosenttia eteni työ- ja koulutuspoluille.
- Itlan vaikuttavuustutkimus:
<https://www.hdl.fi/vamos/vaikuttavuus-vamoksessa/>

- Vuonna 2023 Vamos tavoitti intensiivisen valmennuksen piiriin 1891 nuorta ja nuorta aikuista, joista 825 päätti palvelussa. Heistä 51 prosenttia eteni työ- ja koulutuspoluille.
- Taloudelliset kannustimet nuorten tukemiseen ovat kovat. Vamoksen työn ydin on kuitenkin pehmeä.

Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan

- nuorten tilanteissa tapahtuvien muutosten
- yhteiskunnallisten kustannusvaikutusten näkökulmista.

Syrjäytynyt nuori maksaa yli
miljoona €
IS taloussanomista 2023
poimittua

Omaisten, vertaisten ja kokemustaustaisten tehtäviä ja käytäntöjä

- Sairaaloissa Olkatoiminta
- Psykiatrian ja päihdetyön puolella kokemustaustaiset asiantuntijoina vertaisina, työparityössä.
- Fattaluutatoiminta Stop Huumeille ry:ssä
- Talouskokemusasiantuntija Espoossa Aikuissosiaalityössä
- Kokemustaustaiset kehittämistehtävistä päätöksentekoon mm. johtoryhmissä.
- Omaishoitajat: lapsesta lähtien...
- Yhteisöllinen asuminen
- Asukastoiminta -

[Innokylässä](#) yli 500 mallia hakusanalla kokemusasiantuntija!

[Kokemusosaaminen](#) THL.fi sivuilla

Osallisuus toteutuu

Osallisuus omaan elämään ja palveluihin

Osallisuus toimintaympäristöön ja palveluiden kehittämiseen

Eri toimintaympäristöissä

- Työelämäosallisuus
- Demokratiaosallisuus
- Koulutusosallisuus
- Palveluosallisuus
- Asukasosallisuus

Erilaisina rooleina

- Asukas
- Kansalainen
- Asiakas, potilas, omainen
- Kuluttaja
- Kehittäjäasiakas
- Kokemusosaaja, kuten kokemustoimija/ kokemusasiantuntija
- Kokemusammattilainen

Kokemustaustainen asiantuntijuus

Erilaisina tehtävinä

- Tieto
- Suunnittelu
- Kehittäminen
- Toiminta
- Arviointi
- Päätöksenteko

Erilaisin menetelmin

Monikana-
vaisesti

Osallisuus palveluiden kehittämiseen

Vertaisuus, yhteisöllisyys,

Organisaation tavoitteena asiakaslähtöiset palvelut

Riittääkö viralliset valtuustot ja neuvostot?

Riittävätkö nykyiset osallistumisen tavat ja kanavat?

Osallisuuden edellytykset – 4T:n malli

- Elämäntilanteen huomioiminen
- Osallistumisen esteiden purkaminen
- Elämäntarinan käsittely

Tuki

- Kohtaamisen käytännöt
- Kokemusäänen tavoittaminen
- Suhdeperustaisuus

Tutustuminen

[Inkinen, Helena & Lorentz, Roosa & Nortamo, Fanny \(2023\) Osallisuuden edellytykset ja niiden toteutuminen Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä eteenpäin -hankkeessa](#)

- Tiedon välittäminen osallistujille
- Asiakkaiden tuottaman tiedon arvostaminen
- Tiedon palauttaminen osallistujille

Tieto

Turvallisuus

- Psykologinen
- Fyysinen
- Traumatietoinen

Osallisuus vaikuttaa myönteisesti

Osallisuus lisää alueiden elinvoimaa ja houkuttelevuutta, parantaa väestösuhteita ja tuottaa parempia palveluja, mikä hyödyttää myös asukkaita. Vaikeassa elämäntilanteessa oleville osallisuus kohentaa mielialaa ja avaa mahdollisuuksia ja tulevaisuuden näkymiä, mikä tukee esimerkiksi toipumista tai opinto- ja työpoluilla etenemistä.

Lähde: <https://blogi.thl.fi/miksi-osallisuuden-kokemus-on-niin-tarkea/>

SOILA-koordinaatiohanke, THL

Osallisuus on

itseisarvo ja väline

Minulla on merkitystä – voin vaikuttaa (vrt. jengiytyminen, syrjäytyminen toiseus)

Sitoutuminen ja vastuun otto – paikka omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Kun kuulun joukkoon – otan vastuuta

Turvallisuus ja hyvät väestösuhteet – sisäinen turvallisuus estää ulkoisen uhan leviämistä.

Osallisuuden edistäjän opas 2023,
THL

Tulevaisuusvisiointia

Millaisena sinä näät tulevaisuuden?

Uskallatko unelmoida?

KIITOS!

Tanja Hirschovits-Gerz
Hankepäällikkö, SOILA, Sosiaaliset innovaatiot
lastensuojelussa -koordinaatiohanke
Valtion palvelut -osasto
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
tanja.hirschovits-gerz@thl.fi
puhelin +358 (0) 295247954
www.th.fi/soila

10.6.2024

SOILA-koordinaatiohanke, THL

